

Nienke Nagelmaeker
Coornhert Gymnasium, Gouda
Contact: cgnm@coornhert-gymnasium

Schrijven met de nakijkcommissie

Schrijven is een erg belangrijke (zo niet de belangrijkste) vaardigheid om leerlingen adequaat voor te bereiden op een (wetenschappelijke) opleiding. Een veelgehoorde opmerking van docenten Nederlands is dat intensief schrijfonderwijs gepaard gaat met een torenhoge werkdruk.

Leerlingen moeten kilometers maken om echt betere schrijvers te worden. Alleen kilometers maken, is helaas niet voldoende. Ze hebben daarnaast ook de juiste feedback, -up en -forward nodig om te kunnen werken aan hun schrijfkwaliteiten en om hun potentieel te benutten. En dat is voor mij precies waar de schoen in het verleden al vaak is gaan wringen. Veel teksten aandachtig lezen en voorzien van goede feedback kost heel veel tijd; soms meer dan ik heb en dat kan dan zomaar ten koste van mezelf gaan of ten koste van andere werkzaamheden. Ook die situatie is onwenselijk. Ik heb de afgelopen jaren gemerkt dat dat niet alleen voor mij geldt, maar voor bijna alle docenten die belang hechten aan regelmatig en veel schrijven door leerlingen. Ik nam me zes jaar geleden stellig voor om alles in het werk te stellen om deze situatie te verbeteren en ik was ervan overtuigd dat deze situatie verbeterd kon worden zonder dat dat ten koste zou moeten gaan van de kwaliteit van het onderwijs. In de afgelopen jaren hebben we een arsenaal aan maatregelen doorgevoerd om de bestaande situatie te verbeteren. Iedere maatregel heeft ons weer wat geleerd. Daarom zal ik ze beschrijven.

- We hebben het gehele PT(A) van alle jaarlagen zo op elkaar afgestemd dat de werkdruk optimaal gespreid is door het jaar. Dat was makkelijk uitvoerbaar en leverde zeker verbetering op.
- We hebben de opdrachten zo herzien dat ze, zo mogelijk, korter werden. Het gevaar daarvan is dat je geen langere gedachtegang meer kunt beoordelen. Aangezien wij dat als sectie een belangrijke vaardigheid vinden, werden de opdrachten dus niet heel kort. Dat heeft uiteindelijk wel wat, maar niet heel veel tijd opgeleverd.
- We hebben geprobeerd om het oefenwerk facultatief te maken. Dat was onbevredigend, aangezien de leerlingen gewoon minder gingen schrijven. Juist degenen die een duwtje in de rug nodig hebben, raak je daarmee kwijt.
- We hebben het oefenwerk in groepjes laten doen. Dat werkte voor ons werkdrukverlagend. Bovendien hadden we het idee dat we daarnaast goede feedback op de teksten konden geven. De leerlingen zelf, daarentegen, vonden het schrijven van een tekst met vijf personen onprettig. Dat kan je dus een keer doen, maar niet de gehele bovenbouw.

We hebben geprobeerd om te werken met een digitaal schrijfprogramma, maar hiermee waren onze ervaringen niet unaniem positief. Het programma ontwikkelde traag en was erg kostbaar. Het sloot bovendien te weinig aan op de fase waarin het grootste deel van de leerlingen op de middelbare school verkeert. Een puberbrein is ingesteld op directe bevrediging. Veel teksten schrijven die niet gelezen worden en toch de intrinsieke motivatie blijven voelen om op de langere termijn een betere schrijver te

worden, ging helaas niet op. Kortom, uiteindelijk hebben we besloten om hier weer mee te stoppen. De kosten wogen niet op tegen de baten.

In juli 2013 verscheen bij SLO *Beoordeling van en feedback geven op schrijfvaardigheid*. Dat onderzoek heeft ons veel geleerd over de achtergronden van het beoordelen van schrijfvaardigheid en heeft ons doen besluiten om te gaan werken met de *rubrics* en het beoordelingsmodel uit dat onderzoek. Positief daaraan is de ‘oppervlakkigheid’ van het model. Juist door het model te gebruiken, leerden we om ruimte te nemen om de leerlingen persoonlijke feedback te geven. We beoordelen sindsdien minder verschillende onderdelen dan we daarvoor deden. Werken met dit model is de kwaliteit van ons onderwijs ten goede gekomen. Leerlingen krijgen een persoonlijke reflectie. De *rubric* die erbij hoort, helpt ons waarborgen dat we gelijk beoordelen. Het omdenken van ‘punten optellen’ naar ‘niveau bepalen’ was de lastigste omschakeling, maar hebben we inmiddels allemaal goed in de vingers. Het is een prettig model, waar we inmiddels vier jaar met plezier mee hebben gewerkt. Is de werkdruk veel minder geworden? Nee, het kost nog altijd veel tijd, maar ik heb er wel meer werkplezier door gekregen.

Maar mijn doel, het verlagen van de werkdruk, was hiermee nog niet gehaald, dus ik bleef alle onderwijsontwikkelingen volgen die ons iets zouden kunnen brengen. In juli 2016 twitterde Iris Driessen: “Ik ga het doen. Vijf leerlingen maken de toets niet, maar kijken alles na. Vervolgens geven ze feedback”. Ze noemde dat ‘de nakijkcommissie’. Ik wilde dat ook gaan doen, want het leek me een prachtig idee. Het idee werd aardig opgepakt door met name de exacte vakken, maar ook wel door docenten ‘Nederlands’. Het ging hier dan steeds om onderdelen met een vaststaand antwoord, zoals ‘grammatica’ en ‘spelling’. Logisch, want hierbij is het heel makkelijk te controleren of leerlingen al dan niet met opzet rare fouten hebben gemaakt. Er werd op het internet direct al veel over geschreven, dus ik heb een heleboel kennis kunnen verzamelen voor ik van start ging, maar bij mijn weten ben ik de eerste die het heeft aangedurfd om leerlingen elkaars schrijfwerk na te laten kijken. De nakijkcommissie, die goed past bij de huidige trend van steeds meer formatief leren, deed me denken aan ‘de smikkelcasus’ (Rijlaarsdam 2005). Met deze twee onderdelen ben ik aan de slag gegaan en daar is mijn project *Leren schrijven met de nakijkcommissie* uitgekomen, en ik kan alvast verklappen dat zowel ik als de leerlingen allemaal heel gelukkig waren met de manier waarop we vorig jaar hebben gewerkt. Voor het eerst hebben de leerlingen meer van elkáars teksten geleerd dan ik van hun teksten heb geleerd. Omdat het een project in ontwikkeling was, ben ik in allerlei valkuilen getrapt en daarvan heb ik weer heel veel geleerd. Wat dat is, ga ik in mijn presentatie aan jullie vertellen.

In de *good practice* deel ik heel graag mijn bevindingen. Hoe ben ik gestart? Hoe was de opdracht opgebouwd? Wat zijn de voorwaarden om succesvol met een nakijkcommissie te kunnen werken? Wat moet de docent nog wel doen, maar ook: wat doet de docent juist niet meer? Wat moet je organiseren om dit project te laten slagen?